છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત

—: ત્રીજા ધોરણ માટે :—

“મુખગણિત શિક્ષક”

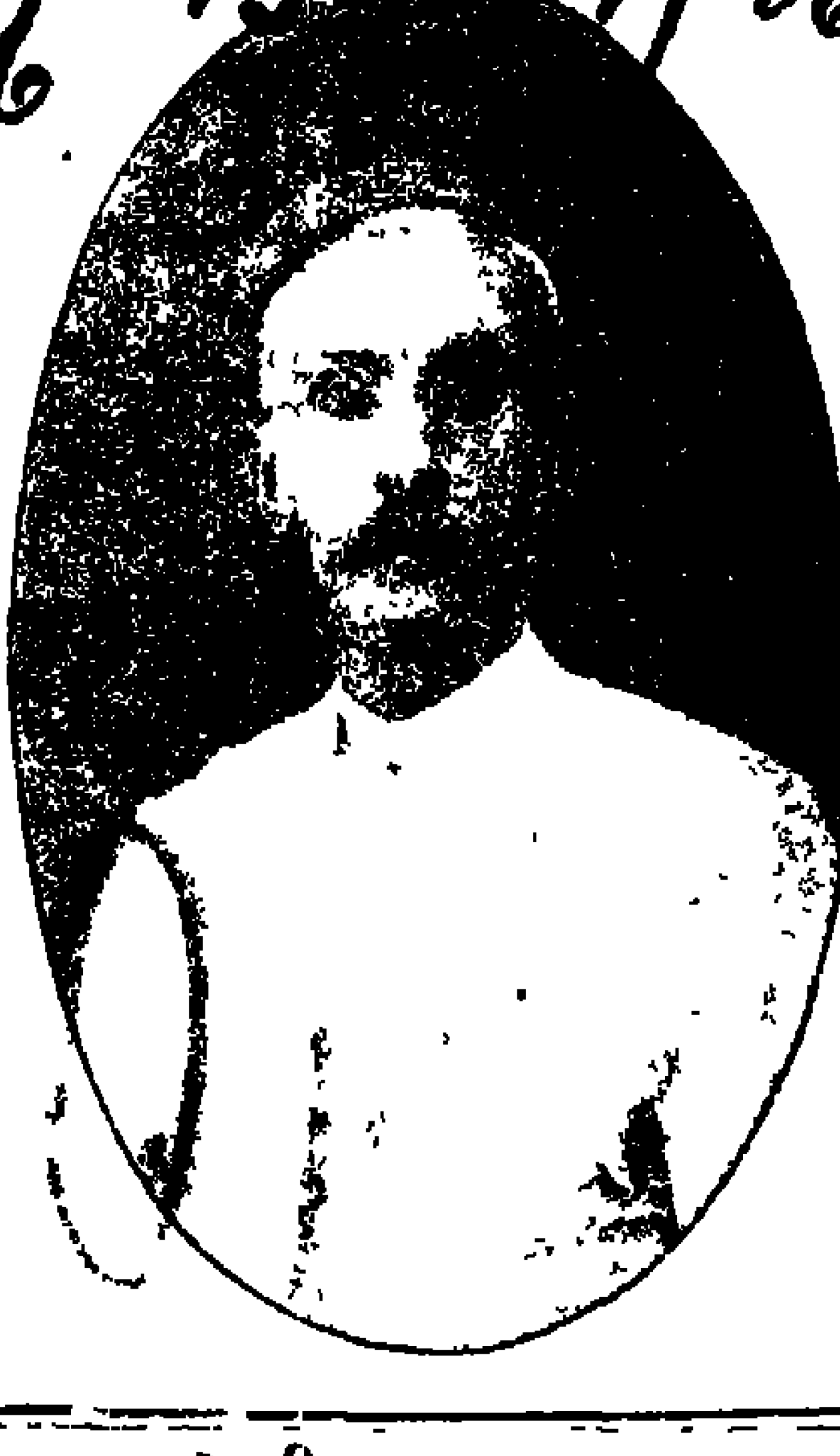
ભાગ ૪.

ત્રીજા ધોરણનો ડિક્ટેશન શિક્ષક ત્રણ આના.

કિંમત ૦-૨-૬ પોસ્ટેજ જુદું

સને ૧૯૨૬.

સુરત જિલ્લાનો ભૂગોળશિક્ષક ,, ત્રણ આના.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ
“મુખગણિત શિક્ષક” વગેરેના કર્તા—શાહપોર—સુરત.

દેશી રાજ્યોમાં ટેક્સ્ટ બુક્સ, ઇનામ લાયબ્રેરી
માટે મંજુર થએલો અને કેળવણી ખાતાના
અધિકારીઓ ઉત્તમ સર્ટિફિકેટ પામેલો

ત્રીજા ધોરણનો

મુખગણિત શિક્ષક ભાગ ૪.

રચનાર—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
રચનારનું ઠેકાણું—શાહપોર-સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું—શાહપોર-સુરત.

છાપનાર—ગોવિંદજી ડાહ્યાભાઇ નાયક.
છાપવાનું ઠેકાણું—શ્રી "અનાવિલ બંધુ" પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ,
બરાનપુરી ભાગળ, ભાજીવાળી પોળ-સુરત.
નવી સુધરેલી વધારેલી આવૃત્તિ ૩.

સંવત ૧૯૮૨] [સને ૧૯૨૬
કિંમત રૂ. ૦-૨-૬ પોસ્ટેજ જુદું.

"ડિક્ટેશન શિક્ષક" માટે અભિપ્રાય.

રા. સા. ગણપતરામ અનુપરામ ત્રવાડી.
રાજકોટ મેલ ટ્રેનિંગ કોલેજના માજિ પ્રિન્સપાલ સાહેબ.
તા. ૨૮-૬-૧૯૧૭ ના પત્રમાં લખે છે કેઃ--

" "સલામ તમારા તરફથી અવલોકનાર્થે "ડિક્ટેશન શિક્ષક" ભાગ ૧. ૨. નામન. બે નાના પણ ઉપયોગી પુસ્તકો મળ્યાં. તે જોતાં જણાય છે કે તમારો આ શ્રમ બાળકો, શિક્ષકો, અને કેટલેક દરજ્જે લેખકોને પણ અત્યંત ઉપયોગી થઇ પડશે. આ પુસ્તકોનો ઉપયોગ કરવાથી બાળકોને ઘણી ઓછી મહેનતે જોડણીનું સારૂં અને ચોકસ જ્ઞાન થશે. તમોએ વાચનમાળામાંથી ઘણાખરા મુશ્કેલીવાળા શબ્દો તારવ્યા છે, અને તેને વિવિધ રીતે ગોઠવી શિખનાર શિખવનાર ઉભયને સરળતા કરી આપી છે.

વળી સારા કાગળ મોટા ટાઇપ અને શબ્દોના છુટાપણાને લીધે એ પુસ્તકો આંખને આકર્ષક થાય તેવાં છે.

એકંદરે મારા ધારવા પ્રમાણે તમારા પુસ્તકો શ્રુતલેખનના શિક્ષણમાં મદદગાર થઇ પડશે, તેથી કેળવણીની દ્રષ્ટિએ જોતાં તેને ટેક્સ્ટ બુક તરીકે સ્વીકારી શકાય તેવાં છે, એજ "

'સુરત જિલ્લાનો ભૂગોળ શિક્ષક' અભિપ્રાય.

"ત્રીજા ધોરણનાં છોકરાને જોઇએ તે ઉપર નજર રાખીને આ નાના પુસ્તકમાં હકીકત સારી ભેગી કરી છે, અને તેમને અનુકૂળ થાય એવી સરળ ભાષામાં વર્ણન કર્યું છે."

વડોદરા તા. ૮-૭-૧૯૨૫ હરગોવિંદદાસ દ્વારકાદાસ કાંટાવાળા.

મહેરબાન કાઠિઆવાડના એજન્ટ ટુ ધિ ગવર્નર સાહેબ બહાદુર હુકમ નં. ૪૧૭૧ તા. ૨૬-૭-૧૫થી

—: સુરત જિલ્લાનો :—

"ભૂગોળ શિક્ષક."

એજન્સિની સર્વ સ્કૂલોમાં લાયબ્રેરી માટે મંજુર કર્યો છે.

ગુજરાતની સામાન્ય ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા વિષે

શ્રીયુત ભાઈચંદ પુંજાદાસ શાહ.

મહીકાંઠા એજન્સિની ભૂગોળ વગેરેના કર્તા.

સાદરા તાલુકા સ્કુલના હેડ માસ્તર સાહેબ.

પોતાના તા૦ ૧૫-૭-૧૫ ના પત્રમાં લખે છે કે:— "ત્રજા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓને ગુજરાતની ભૂગોળ શીખવા તથા શીખવવા માટે શિષ્ય શિક્ષક બંનેને આ પુસ્તક સાધન રૂપ છે, અને તે બંનેને ઉપયોગી છે, શિક્ષકને નોંધ કાઢવાની મહેનત બચે છે, અને વિદ્યાર્થીને શિક્ષકની મદદ વિના ભૂગોળનું જ્ઞાન મળી શકે તેમ છે. એકંદરે આપનો પ્રયાસ જનસમુહને ઘણો આદરણીય અને ઉપયોગી થઈ પડવાનો છે." કિંમત ત્રણ આના. પોસ્ટેજ જુદું.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત.

ત્રીજા ધોરણનો "મુખગણિત શિક્ષક" ભાગ ૪.

વિવિધ અપૂર્ણાંક લખવાની રીત	આણુપાણુનાઅપૂર્ણાંક લખવાની રીત.	આણુપાણુનાઅપૂર્ણાંક બોલવાની રીત.
રૂ. ૦-૦-૩	રૂ. ૦)૦।	પા આનો
રૂ. ૦-૦-૬	રૂ. ૦)૦॥	અડધો આનો
રૂ. ૦-૦-૯	રૂ. ૦)૦॥।	પોણો આનો
રૂ. ૦-૧-૦	રૂ. ૦)-	એક આનો
રૂ. ૦-૧-૩	રૂ. ૦)-।	સવા આનો
રૂ. ૦-૧-૬	રૂ. ૦)-॥	દોઢ આનો
રૂ. ૦-૧-૯	રૂ. ૦)-॥।	પોણાબે આના
રૂ. ૦-૨-૦	રૂ. ૦)=	બે આના
રૂ. ૦-૨-૩	રૂ. ૦)=।	સવાબે આના
રૂ. ૦-૨-૬	રૂ. ૦)=॥	અઢી આના
રૂ. ૦-૨-૯	રૂ. ૦)=॥।	પોણાત્રણ આના
રૂ. ૦-૩-૦	રૂ. ૦)≡	ત્રણ આના
રૂ. ૦-૩-૩	રૂ. ૦)≡।	સવાત્રણ આના
રૂ. ૦-૩-૬	રૂ. ૦)≡॥	સાડાત્રણ આના
રૂ. ૦-૩-૯	રૂ. ૦)≡॥।	પોણાચાર આના
રૂ. ૦-૪-૦	રૂ. ૦।	પા રૂપીઓ
રૂ. ૦-૪-૩	રૂ. ૦।૦।	પા રૂપીઓ પા આનો

આનાના આંક.		
૧ - રૂ. ૦)-	૧૧ - રૂ. ૦॥≡	૨૧ - રૂ. ૧।-
૨ - રૂ. ૦)=	૧૨ - રૂ. ૦॥।	૨૨ - રૂ. ૧।=
૩ - રૂ. ૦)≡	૧૩ - રૂ. ૦॥।-	૨૩ - રૂ. ૧।≡
૪ - રૂ. ૦।	૧૪ - રૂ. ૦॥।=	૨૪ - રૂ. ૧॥
૫ - રૂ. ૦।-	૧૫ - રૂ. ૦॥।≡	૨૫ - રૂ. ૧॥-
૬ - રૂ. ૦।=	૧૬ - રૂ. ૧)	૨૬ - રૂ. ૧॥=
૭ - રૂ. ૦।≡	૧૭ - રૂ. ૧)-	૨૭ - રૂ. ૧॥≡
૮ - રૂ. ૦॥	૧૮ - રૂ. ૧)=	૨૮ - રૂ. ૧॥।
૯ - રૂ. ૦।-	૧૯ - રૂ. ૧)≡	૨૯ - રૂ. ૧॥।-
૧૦ - રૂ. ૦॥=	૨૦ - રૂ. ૧।	૩૦ - રૂ. ૧॥।=
૩૧ - રૂ. ૧॥।≡	૪૧ - રૂ. ૨॥-	૫૧ - રૂ. ૩)≡
૩૨ - રૂ. ૨)	૪૨ - રૂ. ૨॥=	૫૨ - રૂ. ૩।
૩૩ - રૂ. ૨)-	૪૩ - રૂ. ૨॥≡	૫૩ - રૂ. ૩।-
૩૪ - રૂ. ૨)=	૪૪ - રૂ. ૨॥।	૫૪ - રૂ. ૩।=
૩૫ - રૂ. ૨)≡	૪૫ - રૂ. ૨॥।-	૫૫ - રૂ. ૩।≡
૩૬ - રૂ. ૨।	૪૬ - રૂ. ૨॥।=	૫૬ - રૂ. ૩॥
૩૭ - રૂ. ૨।-	૪૭ - રૂ. ૨॥।≡	૫૭ - રૂ. ૩॥-
૩૮ - રૂ. ૨।=	૪૮ - રૂ. ૩)	૫૮ - રૂ. ૩॥=
૩૯ - રૂ. ૨।≡	૪૯ - રૂ. ૩)-	૫૯ - રૂ. ૩॥≡
૪૦ - રૂ. ૨॥	૫૦ - રૂ. ૩)=	૬૦ - રૂ. ૩॥।

આનાના આંક.

૬૧ – રૂ. ૩।।।-	૭૧ – રૂ. ૪।≡	૮૧ – રૂ. ૫)-
૬૨ – રૂ. ૩।।।=	૭૨ – રૂ. ૪।।	૮૨ – રૂ. ૫)=
૬૩ – રૂ. ૩।।।≡	૭૩ – રૂ. ૪।।-	૮૩ – રૂ. ૫)≡
૬૪ – રૂ. ૪)	૭૪ – રૂ. ૪।।=	૮૪ – રૂ. ૫।
૬૫ – રૂ. ૪)-	૭૫ – રૂ. ૪।।≡	૮૫ – રૂ. ૫।-
૬૬ – રૂ. ૪)=	૭૬ – રૂ. ૪।।।	૮૬ – રૂ. ૫।=
૬૭ – રૂ. ૪)≡	૭૭ – રૂ. ૪।।।-	૮૭ – રૂ. ૫।≡
૬૮ – રૂ. ૪।	૭૮ – રૂ. ૪।।।=	૮૮ – રૂ. ૫।।
૬૯ – રૂ. ૪।-	૭૯ – રૂ. ૪।।।≡	૮૯ – રૂ. ૫।।-
૭૦ – રૂ. ૪।=	૮૦ – રૂ. ૫)	૯૦ – રૂ. ૫।।=
૯૧ – રૂ. ૫।।≡	૧૦૦ – રૂ. ૬।	૧૦ – રૂ. ૦।।=
૯૨ – રૂ. ૫।।।	૨૦૦ – રૂ. ૧૨।।	૨૦ – રૂ. ૧।
૯૩ – રૂ. ૫।।।-	૩૦૦ – રૂ. ૧૮।।।	૩૦ – રૂ. ૧।।।=
૯૪ – રૂ. ૫।।।=	૪૦૦ – રૂ. ૨૫)	૪૦ – રૂ. ૨।।
૯૫ – રૂ. ૫।।।≡	૫૦૦ – રૂ. ૩૧।	૫૦ – રૂ. ૩)=
૯૬ – રૂ. ૬)	૬૦૦ – રૂ. ૩૭।।	૬૦ – રૂ. ૩।।।
૯૭ – રૂ. ૬)-	૭૦૦ – રૂ ૪૩।।।	૭૦ – રૂ. ૪।=
૯૮ – રૂ. ૬)=	૮૦૦ – રૂ. ૫૦)	૮૦ – રૂ. ૫)
૯૯ – રૂ. ૬)≡	૯૦૦ – રૂ. ૫૬।	૯૦ – રૂ. ૫।।=
૧૦૦ – રૂ. ૬।	૧૦૦૦ – રૂ. ૬૨।।	૧૦૦ – રૂ. ૬।

આનાની ધાત.

આનાની ધાત.

૪ – રૂ. ૦।	૮૦ – રૂ. ૫)	૧૬ – રૂ. ૧)
૮ – રૂ. ૦॥	૮૪ – રૂ. ૫।	૩૨ – રૂ. ૨)
૧૨ – રૂ. ૦॥।	૮૮ – રૂ. ૫॥	૪૮ – રૂ ૩)
૧૬ – રૂ. ૧)	૯૨ – રૂ. ૫॥।	૬૪ – રૂ. ૪)
૨૦ – રૂ ૧।	૯૬ – રૂ. ૬)	૮૦ – રૂ. ૫)
૨૪ – રૂ. ૧॥	૧૦૦ – રૂ. ૬।	૯૬ – રૂ. ૬)
૨૮ – રૂ. ૧॥।	૪૦૦ – રૂ. ૨૫	૧૧૨ – રૂ. ૭)
૩૨ – રૂ. ૨)	૮૦૦ – રૂ. ૫૦	૧૨૮ – રૂ. ૮)
૩૬ – રૂ. ૨।		૧૪૪ – રૂ. ૯)
૪૦ – રૂ. ૨॥		૧૬૦ – રૂ. ૧૦)
૪૪ – રૂ. ૨॥।		૧૭૬ – રૂ. ૧૧)
૪૮ – રૂ. ૩)		૧૯૨ – રૂ. ૧૨)
૫૨ – રૂ ૩।		૨૦૮ – રૂ. ૧૩)
૫૬ – રૂ. ૩॥		૨૨૪ – રૂ. ૧૪)
૬૦ – રૂ. ૩॥।		૨૪૦ – રૂ. ૧૫)
૬૪ – રૂ. ૪)		૨૫૬ – રૂ. ૧૬)
૬૮ – રૂ. ૪।		૨૭૨ – રૂ ૧૭)
૭૨ – રૂ. ૪॥		૨૮૮ – રૂ. ૧૮)
૭૬ – રૂ. ૪॥।		૩૦૪ – રૂ ૧૯)
		૩૨૦ – રૂ. ૨૦)

પ્રકરણ ૧. મનોયત્ન ૧. આંકનો ઉપયોગ.

૧) ૫ એટલે કેટલા દશક? ૨॥ કેટલા દશક? ૭॥ એટલે કેટલા દશક?

૨) ૧૨॥; ૧૫; ૧૭॥; ૭૫; ૨૨॥ ના દશક કેટલા?

૩) ૫૦ એટલે કેટલા સો? ૨૫ એટલે કેટલા સો? ૭૫ એટલે કેટલાસો?

૪) ૧૨૫; ૧૫૦; ૧૭૫; ૨૫૦; ૩૨૫; ૩૭૫ એટલે કેટલા સો?

૫) ૦॥ દશક; ૦। દશક; ૦॥। દશકના એકમ કેટલા?

૬) ૦॥ સો; ૦। સો; ૦॥। સો; ૧। સો; ૧॥ સો; ૨॥ સો; ૩। સો; ૭॥ સો; ૮॥ સો એટલે કેટલા?

૭) ૧૬×૦।; ૩૨×૦॥; ૪૮×૦॥।; ૫૮×૧। કેટલા?

૮) ૧૬×૨।; ૩૨×૫, ૪૮×૭॥; ૫૨×૧૨॥ એટલે કેટલા દશક?

૯) ૮×૦।, ૧૫×૦॥, ૩૫×૦॥। ૪૩×૧।; ૫૪×૧॥; ૬૭×૨॥?

૧૦) ૮×૨૫; ૧૫×૫૦; ૩૫×૭૫; ૪૩×૧૨૫; ૫૪×૧૫૦; ૬૭×૨૫૦ એટલે કેટલા સો?

૧૧) ૨૫×૨૭; ૫૦×૧૩; ૧૨૫×૧૩; ૨૫૦×૬૩; ૧૫૦×૩૭; ૭૫×૩૬; એટલે કેટલા સો?

૧૨) ૫૦+૨૫; ૭૫+૫૦; ૧૨૫+૭૫ ૧૫૦+૧૨૫; ૧૭૫+૫૦; ૨૨૫–૧૫૦; ૮૭૫–૧૨૫; ૭૫૦–૨૫૦; ૧૨૫૦–૨૫૦; ૧૨૫૦–૧૨૫; ૮૭૫–૧૨૫; ૭૫૦–૨૫૦; ૩૭૫૦–૭૫૦; ૨૨૫૦–૧૧૨૫ એટલે કેટલા?

૧૩) ૧૦૦૦÷૧૨૫; ૧૫૦૦÷૧૫૦; ૨૨૫૦÷૭૫; ૭૫૦÷૫૦; ૨૫૦૦÷૨૫ એટલે કેટલા?

પ્રકરણ ૨. કોષ્ટકો.

અર્થદર્શક પરિમાણો.

(૧) ચલણી નાણાનું કોષ્ટક.

૧॥	પાઇ	=૧	અધેલો
૩	પાઇ	=૧	પૈસા (સવાકો)
૨	પૈસા	=૧	ઢબુ (અઢીકો)
૪	પૈસા	=૧	આનો; આની
૨	આના	=૧	બેઆની
૨	બેઆની	=૧	પાવલી
૨	પાવલી	=૧	અડધો
૨	અડધા	=૧	રૂપીઓ
૧૫	રૂપીઆ	=૧	ગેણી

(૨) સરકારી હિસાબમાં.

૧૨	પાઇ	=૧	આનો
૧૬	આના	=૧	રૂપીઓ

(૩) વેપારી હિસાબ ગણવાનું.

૧૬	વીસવાસી	=૧	બદામ
૧૬	બદામ	=૧	દોકડો
૧૦૦	બદામ	=૧	આનો
૧૦૦	દોકડા	=૧	રૂપીઓ
૧૬૦૦	બદામ	=૧	રૂપીઓ

ભારદર્શક પરિમાણો.

(૪) દેશી સાધારણ તોલનું.

૨॥	રૂપીઆભાર	=૧	અધોળ.
૪॥	જુનાપૈસાભાર	=૧	અધોળ.
૪॥	ટાંક	૧=	અધોળ.
૨	અધોળ	=૧	નવટાંક.
૨	નવટાંક	=૧	પાશેર.
૨	પાશેર	=૧	અચ્છેર.
૨	અચ્છેર	=૧	શેર.

૪૦	રૂપીઆભાર	=૧	શેર
૭૨	જુનાપૈસાભાર	=૧	શેર
૯૬	નવાપૈસાભાર	=૧	શેર
૪૦	શેર	=૧	મણ
૫	મણ	=૧	કોથળો
૭	મણ	=૧	નાનોહારો
૧૨	મણ	=૧	માણી
૧૬	મણ	=૧	કળશી
૨૦	મણ	=૧	ખાંડી
૨૧	મણ	=૧	મોટોહારો
૨૪	મણ	=૧	ભાર

૩૦ મણ=૧ ગાલ્લી
૩૨ મણ=૧ બેડીઉં
૪૦ મણ=૧ મુડો
૧૦૦ મણ=૧ મોટો મુડો

(૫) રૂ તથા કપાસ તોલવાનું.
૪૮ શેર=૧ ધડી
૨૦ ધડી=૧ ભાર

(૬) સોનુ રૂપું તોલવાનું (દેશી)
૬ ચોખાભાર =૧ રતી
૪ અગભાર =૧ રતી
૩ રતી =૧ વાલ
૧૬ વાલ =૧ ગદિઆણો
૨ ગદિઆણા =૧ તોલો
૩૨ વાલ =૧ તોલો

(૭) દક્ષિણમાં ચાલતુ.
૮ રતી = ૧ માસો
૧૨ માસા= ૧ તોલો

(૮) ગણત્રીનું કોષ્ટક.
૧૨ નંગ = ૧ ડઝન
૧૨ ડઝન = ૧ ગ્રોસ (ગ્રુસ)
૨૦ નંગ = ૧ કોડી (કુડી)
૧૦૦ નંગ = ૧ સેંકડો
૧૦ સેંકડા = ૧ હજાર

(૯) કાગળ ગણવાનું.
૨૪ તાવ = ૧ ધા (દસ્તો)
૨૦ ધા = ૧ રીમ
૧૦ રીમ = ૧ ગાંસડી

મહત્વદર્શક પરિમાણો.

(૧૦) કપડા ભરવાનું.
૨ આંગળ = ૧ તસુ
૧૨ તસુ = ૧ ફુટ
૨ ફુટ = ૧ ગજ
૨૪ તસુ = ૧ ગજ
૩ ફુટ = ૧ વાર
૩૬ તસુ = ૧ વાર
૨૦ તસુ = ૧ હાથ

(૧૧) દેશી અંતર માપવાનું.
૮ આડાજવ=૧ આગળ
૪ આંગળ =૨ મુઠ્ઠી
૩ મુઠ્ઠી =૧ વેંત
૨ વેંત =૧ હાથ
૪ હાથ =૧ દંડ (વામ)

૨૦૦૦ દંડ = ૧ ગાઉ	૬૦ પળ =૧ ઘડી
૪ ગાઉ = ૧ જોજન	૭ll ઘડી =૧ પહોર
૧ ગાઉ = ૨ll માઇલ	૮ પહોર / ૬૦ ઘડી } =૧ દિવસ

(૧૨) અંગ્રેજી અંતર માપવાનું.

૧૨ ઇંચ = ૧ ફુટ	૭ દિવસ =૧ અઠવાડીઉં
૩ ફુટ = ૧ વાર (યાર્ડ)	૧૫ દિવસ =૧ પખવાડીઉં
૨૨૦ યાર્ડ = ૧ ફર્લાંગ	૩૦ દિવસ =૧ મહીનો
૮ ફર્લાંગ = ૧ માઇલ	૧૨ મહીના =૧ વરસ
	૫૨ અઠવાડીઆં=૧ વરસ
	૩૬૦ દિવસ =૧ વરસ

૫૨૮૦ ફુટ = ૧ માઇલ

૧૭૬૦ યાર્ડ = ૧ માઇલ

(૧૩) દેશી ચોરસ માપનું.

૨૦ કાઠી = ૧ વસો

૨૦ વસા = ૧ વીંઘુ

વખત જાણવાનું અંગ્રેજી કોષ્ટક

૬૦ સેંકડ = ૧ મિનિટ

૬૦ મિનિટ= ૧ કલાક

૨૪ કલાક = ૧ દિવસ

૩૬૫ દિવસ = ૧ વરસ

કાળ દર્શક પરિમાણો.

(૧૪) વખત જાણવાનું કોષ્ટક.

૬૦ વિપળ =૧ પળ

૧ ઘડી = ૨૪ મિનિટ

૧ પહોર = ૩ કલાક

પ્રકરણ ૩.

મનોયત્ન ૨. પોણાનું મુખગણિત.

૧) અર્ધો ને પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?

૨) ૦ll ગજ લુગડું હતું બીજું ૦ll ગજ લીધું તો કેટલું થયું ?

૩) ૨૭ માં ૦।।। ઉમેરૂં તો કેટલા થાય ?

૪) ૬૨। મણ ઘઉં હતા, બીજા ૦।।। મણ લાગ્યો તો કેટલા થાય ?

૫) ૪૫+૦।।।; ૪૭।+૦।।।; ૭૭।।+૦।।।; ૬૯।।।+૦।।। કેટલા ?

૬) ૦।।।+૪૦।।; ૦।।।+૬।।।; ૦।।।+૪૭।; ૦।।।+૭૨ કેટલા?

૭) કઇ સંખ્યામાંથી ૦।।। લઇએ તો ૪૫।।।, ૪૮, ૩૮। ને ૭૦।। રહે?

૮) ૧૨ અડધા અને ૧૨ પાવલા મળી કેટલા રૂપીઆ થાય ?

૯) ૧।। શેર દૂધમાંથી ૦।।। શેર ઢોળાઇ ગયું તો કેટલું રહ્યું ?

૧૦) મારી પાસે રૂ. ૦।। છે, તેમાં શું ઉમેરૂં તો રૂ. ૦।।। થાય ?

૧૧) મારી પાસે રૂ. ૧૬।। હતા, તેમાંથી રૂ. ૦।।। ખોવાઇ ગયો તો કેટલા રહ્યા ?

૧૨) રૂ. ૨૪ માંથી રૂ. ૦।।। ખરચ્યો તો બાકી શું રહ્યું ?

૧૩) ૬૫।–૦।।।; ૬૭।–૦।।।; ૪૮।।।–૦।।।; ૬૭–૦।।। કેટલા ?

૧૪) ૧૭×૦।।।; ૨૩×૦।।।; ૪૭×૦।।।; ૯૯×૦।।।; ૬૯×૦।।। કેટલા ?

૧૫) એક તપેલામાં ૦।।। મણ દૂધ માય તો એવા ૨૭ તપેલામાં કેટલું માશે ?

૧૬) એક રૂપીઆનું ૦।।। ગજ તો રૂ. ૭૫ નું કેટલું ?

૧૭) ૦।।। ગજનું એક ગજનું થાય તો ૨૮ ગજવામાં કેટલા ગજ લુગડું વપરાશે ?

૧૮) રૂ. ૦।।। નું એક શેર તો ૨૪ શેરનું શું ?

૧૯) એક આનાનું ૦।।। શેર તો ૨૪ આનાનું કેટલું આવે ?

૨૦) એક છોકરાને રૂ ૦।।। આપીએ તો ૬૭ છોકરાને આપવા કેટલા રૂપીઆ જોઇએ ?

૨૧) એક શીશીમાં ૦।।। સાહી માય તો ૫૯ શીશીમાં કેટલી માશે ?

૨૨) મહીને ૦ાા મણ ચોખા જોઇએ તો ૧ાા વરસમાં કેટલા જોઇએ ?

૨૩) એક માણસને ૦ાા શેર અનાજ જોઇએ તો ૬૧ માણસને કેટલા મણ જોઇએ ? ૪૦ શેર = ૧ મણ.

૨૪) એક શેર બદામનો રૂ. ૦ાા પડે તો ૧ મણનું શું બેસે ?

૨૫) ૨૪ આખાના પોણા કેટલા ? ૩૬ પોણાના આખા કેટલા ?

૨૬) પોણા રૂપીઆના પૈસા કેટલા ? આના કેટલા ? ઢબુ કેટલા ?

૨૭) ૮૯ પોણું ? ૩૯ પોણું ? ૭૯ પોણું ? ૪૯ પોણું કેટલા ?

૨૮) ૫૨ પોણાના આખા કેટલા ? ૬૪ પોણાના આખા કેટલા ?

૨૯) પોણાની ચચ્ચારની પલાખી બોલો.

૩૦) પોણાની બબ્બેની પલાખી બોલો.

૩૧) એક કડીઓ દરરોજ રૂ. ૦ાા કમાય તો ૨૯ કડીઆ ૮ દિવસમાં શું કમાશે ?

૩૨) રૂ. ૫ાાની મણ ખાંડ મળે તો ૭ મણનું શું બેસશે ?

૩૩) પોણા રૂપીઆમાં ૩ પૈસા ઓછા છે તો કેટલા પૈસા હશે ?

૩૪) કેટલા પાવલા મળીને પોણો રૂપીઓ થાય ?

૩૫) પોણા કાગળમાંથી ૦। કાગળ કેટલા જણને અપાય ?

૩૬) જેટલા અડધા તેટલીજ પાવલીઓ કેટલી વખત લઇએ તો ૬૯ રૂપીઆ થાય ?

૩૭) રૂ. ૩૩માં પોણો રૂપીઓ કેટલીવાર છે ?

૩૮) રૂ. ૬૦ છે, ને છોકરા ૮૦ છે તો દરેકને શું મળશે ?

૩૯) રૂ. ૩૩ છે, તેમાં પોણો રૂપીઓ કેટલીવાર ઉમેરીએ તો ૪૫ રૂપીઆ થાય ?

૪૦) ૦ાા ગજ બનાતનો રૂ. ૧) બેસે તો ૨૭ાા ગજનું શું બેસે ?

૪૧) ૯૬ ખમીસની શીવડામણી રૂ. ૭૨ બેઠી તો ૭ની કેટલી ?
૪૨) કેટલા પોણા હોય તો ૬૩ આખા થાય ?
૪૩) ૫૬। ગજ કપડામાંથી ૦॥। ગજના કેટલા રૂમાલ થાય ?
૪૪) રૂ. ૨૭ ના ૩૬ રૂમાલ મળ્યા તો એક રૂમાલનું શું પડ્યું ?
૪૫) કેટલા પોણે ૬૯ ? કેટલા પોણે ૨૯। ? કેટલા પોણે ૭૨॥। ?
૪૬) પોણો કેટલીવાર લઇએ તો ૩૩॥। થાય ?
૪૭) ઘોડાને રોજ ૦॥। શેર ચંદા જોઇએ તો ૧૮ શેર કેટલા દિવસ ચાલે?
૪૮) કેટલા પોણે ૯, ૧૫, ૨૭, ૪૨, ૭૨ ?
૪૯) ૩૯ પેંડાનાથી પોણો પોણો પેંડા કેટલા છોકરાને અપાય ?
૫૦) ૦॥। આનાનું શેર કોળુ મળે તો રૂ. ૦॥। નું કેટલું આવે ?
૫૧) પોણો હજાર તે કેટલા ? પોણો સો લખો. પોણીસો લખો.
૫૨) કેટલા પોણા હોય તો પુરેપુરા આખા થાય ?
૫૩) રૂ. ૦॥। શેરના ભાવના ૩૦ શેર જીરાને બદલે રૂ. ૧॥ શેરના ભાવની કેટલી હીંગ આપવી ?

મનોયત્ન ૩. સવાયાનું મુખગણિત.

૧) રૂપીઓ ને પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૨) ૪૩॥। માં ૧। ઉમેરીએ તો કેટલા થાય ?
૩) ૬૮॥। રૂપીઆ હતા ને મારા બાપે ૧। રૂપીઆ આપે તો મારી પાસે કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૪) ૩૮॥।+૧।, ૬૭॥+૧।, ૫૬।+૧।, ૭૦+૧। કેટલા ?
૫) ૧।+૪૧, ૧।+૪૭॥, ૧।+૩૬।, ૧।+૭૮॥। કેટલા ?
૬) રૂ. ૭૮॥। છે, તેમાથી સવા રૂપીઓ ખરચ્યો તો બાકી શું રહ્યું ?

૭) રૂ. ૪૫માંથી રૂ. ૧। ધર્માદા કર્યા તો કેટલા રહ્યા ?
૮) ૭૮॥।-૧। ૫૭॥-૧।, ૩૬।-૧।, ૧૦૦-૧। કેટલા ?
૯) ૪૦-૩૮॥।, ૬૮॥।-૬૭॥, ૮૨॥-૮૧।, ૭૧।-૭૦ કેટલા ?
૧૦) ૧। રૂપીઆમાં શું ઉમેરીએ તો ૨॥ રૂપીઆ થય ?
૧૧) રૂ.૩॥। છે, ૫ કરવા છે તો કેટલા ખૂટે ?
૧૨) ૫૫×૧।, ૭૫×૧।, ૬૯×૧।, ૫૯×૧।, ૭૯×૧।, કેટલા ?
૧૩) ૩૭×૧।, ૬૭×૧।, ૯૫×૧।, ૭૦૦×૧।, ૯૦૦×૧।, કેટલા ?
૧૪) ૧। રૂપીએ શેર બદામ મળે તો ૨૯ શેર બદામનું શું બેસે ?
૧૫) એક બંડીમાં ૧। ગજ કપડું જાય તો ૪૫ ગજમાથી કેટલી બંડી થશે ?
૧૬) એક મજુર રોજ ૧। રૂપીઓ કમાય તો ૩૯ દિવસમાં શું કમાશે ?
૧૭) ૭૨ તપેલી લેવી છે. એક તપેલીનું વજન ૧। શેર થાય છે તો બધી તપેલીનું વજન કેટલા મણ થશે ? ૪૦ શેર = ૧ મણ
૧૮) રોજ ૧। શેર લોટ વપરાય તો મહિનામાં કેટલો વપરાશે ?
૧૯) એક છોકરો ૧। શેર દૂધ પીએ તો ૬૭ છોકરા કેટલું દૂધ પીશે ?
૨૦) ૩૩ રૂપીએ મણ બદામ મળે તો ૧। મણનું શું બેસશે ?
૨૧) સવાયાની ચચ્ચારની પલાખી સવળી ને અવળી બોલો.
૨૨) સવાયાની બબ્બેની પલાખી સવળી ને અવળી લખો.
૨૩) ૯૯×૧।થી ૭૯×૧। સુધી ઉલટા બોલો.
૨૪) જેટલા રૂપીઆ તેટલાજ પાવલા ૪૩ વખત લઇએ તો કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૨૫) રૂ. ૧।નું ૧ શેર ઘી મળે તો ૪૦ રૂપીઆનું કેટલું આવે ?
૨૬) એક આનાનું ૧। શેર કોળું મળે તો ૩। ૭)નું કેટલું આવશે ?

૨૭) હું ૪૧ માણુસ પાસે સવા સવા રૂપીઓ માગું તો મારૂં કુલ લેણું કેટલું હશે ?

૨૮) એક શેર કારેલાંનો સવા આનો બેસે તો ૬૪ શેર કારેલાંના કેટલા રૂપીઆ બેસે ?

૨૯) ૧૨ સુથારને રોજના સવા રૂપીઆ લેખે ૮ દિવસના કેટલા રૂપીઆ મળશે ?

૩૦) ૧૫ રૂપીઆ ને ૧૫ પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?

૩૧) મણુ સાકરના રૂ. ૭ાા બેસે તો ૮ મણુનું શું બેસે ?

૩૨) કેટલાં પાવલા મળીને સવા રૂપીઓ થાય ?

૩૩) સવા રૂપીઆમાં ०ા રૂપીઓ કેટલી વાર છે ?

૩૪) સવા કાગળમાંથી ०ા કાગળ કેટલા થશે ?

૩૫) ૮૫ રૂપીઆમાંથી સવા રૂપીઓ કેટલા માણુસને અપાય ?

૩૬) ૮० છોકરા વચ્ચે ૧०० રૂપીઆ વહેંચીએ તો દરેકને શું મળે ?

૩૭) સવા શેર વેગણુનો એક આનો તો ૫૮ાા શેર વેગણુનું શું બેસે ?

૩૮) એક કોટની શીવડામણી ૧ા રૂપીઆ લેખે દરજીને મેં ૪૩ાા રૂપીઆ આપ્યા ત્યારે કેટલા કોટ શીવડાવ્યા હશે ?

૩૯) ૯० રૂપીઆમાંથી સવા સવા રૂપીઆની કેટલી ટોપીઓ આવશે ?

૪०) એક તાકામાં ૩૭ાા ગજ કપડું છે, તેમાંથી સવા સવા ગજના કેટલા પહેરણુ થશે ?

૪૧) ૫૫) રૂપીઆમાં ૪૪ ટોપી લીધી તો એક ટોપીની કિંમત શું પડી ?

૪૨) કેટલીવાર સવા લઇએ તો ૮૮ાા; ૭૩ાાા; ૪૭ા; ૧०૭ા; ૮૭૫ થાય ?

૪૩) એક હજામતનો ૧ા આનો આપવો પડે છે, મેં હજામને રૂ. ૫) આપ્યા ત્યારે કેટલી હજામત કરાવી હશે ?

૪૪) ૪૨॥ રૂપીઆમાંથી સવા રૂપીઆવાળી કેટલી છત્રીઓ આવશે ?
૪૫) કેટલા સવા ૪૫ ? કેટલા સવા ૫૬। ? કેટલા સવા ૪૮॥। ?
૪૬) ૪૨ વાર સવા રૂપીઓ લેવાને બદલે ૨॥ રૂપીઆ કેટલીવાર લઇએ તો ચાલે ?
૪૭) કેટલા સવા હોય તો પુરેપુરા આખા થાય ?
૪૮) ૧। આને શેર સુરણ મળે તો ૧। રૂપીઆનું કેટલું આવે ?
૪૯) ૧। શેરનો ૦। આનો તો ૧। મણનું શું ?

મનોયત્ન ૪. શેરની ધાતનો ઉપયોગ.

૧) પૈસો એટલે શું ? રૂપીઓ એટલે શું ? પૈસો ને પૈસાભાર, રૂપીઓ ને રૂપીઆભારમાં ફેર શું તે સમજાવો.
૨) રૂપીઆભાર મધ લેજો એમાં શું સમજ્યા ?
૩) અધોળના રૂપીઆભાર કેટલા ? અધોળના પૈસાભાર કેટલા ?
૪) અધોળ તોળવા માટે કેટલા રૂપીઆ મૂકવા ? પૈસા કેટલા મૂકવા?
૫) ૨॥ રૂપીઆનો ભાર કેટલા પૈસાના ભાર બરાબર છે ?
૬) ૪॥ પૈસા મૂકીને તોળવાને બદલે કેટલા રૂપીઆ મૂકીને તોળીએ તો ચાલે ?
૭) અધોળ દરાખ લીધી બીજીવાર અધોળ લીધી કેટલી થઇ ?
૮) અધોળ બે વખત લેવાને બદલે એકકી વખતે કેટલું લેવું ?
૯) નવટાંકના અધોળ કેટલા ? કેટલા અધોળનો નવટાંક થાય ?
૧૦) નવટાંકના રૂપીઆભાર કેટલા ? નવટાંકના પૈસાભાર કેટલા ?
૧૧) નવટાંક તેલમાંથી ૪॥ પૈસાભાર ઢોળાઇ ગયું તો કેટલું રહ્યું ?

૧૨) ૪॥ પૈસાભાર બદામમાં, ૨॥ રૂપીઆભાર એલચી નાખી તો કેટલું વજન થયું ?

૧૩) પાશેરના નવટાંક કેટલા ? પાશેરના અધોળ કેટલા ? પાશેરના રૂપીઆભાર કેટલા ? પાશેરના પૈસાભાર કેટલા ?

૧૪) ૨ નવટાંક; ૪ અધોળ; ૧૦ રૂપીઆભાર; ૧૮ પૈસાભાર કયા કાટલાની બરાબર છે ?

૧૫) ૧૦ રૂપીઆ, ૧૮ પૈસા, ૨ નવટાંક, ૪ અધોળ, એક પાશેર એમાં ભાર કોનો વધારે ?

૧૬) ૪॥ પૈસાભાર ખાંડ, અધોળ ઘી અને નવટાંક લોટ લીધો તો બધું મળી કેટલું વજન થયું ?

૧૭) પાશેર મધમાંથી અધોળ વપરાયું તો કેટલું રહ્યું ?

૧૮) ૨॥ રૂપીઆભાર મરી, અધોળ તજ, અને ૪॥ પૈસાભાર એલચીમાં કેટલી સૂંઠ નાખું તો પાશેર વજન થાય ?

૧૯) પાશેર કોની કોની બરાબર છે ? પાશેર અને પાશેર કેટલું ?

૨૦) કેટલા પાશેરા હોય તો અચ્છેર જેટલું વજન થાય ?

૨૧) અચ્છેરના પાશેર કેટલા ? નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ? અચ્છેર કોની કોની બરાબર છે ?

૨૨) કાટલાં વગર અચ્છેર શી રીતે તોળી આપવું ?

૨૩) અચ્છેર ઘીમાંથી વાપરતાં ૩ અધોળ રહ્યું ત્યારે કેટલું વપરાયું ?

૨૪) ૩ વાર નવટાંક સાહી લીધી, પણ સીસીમાં અચ્છેર સાહી માય છે, તો સીસી ભરવાને બીજી કેટલી સાહી લેવી ?

૨૫) અચ્છેર લોટ ને પાશેર ઘી મળી કેટલું વજન થયું ?

૨૬) પોણો શેરના પાશેરા કેટલા? નવટાંક કેટલા? અધોળ કેટલા?
૨૭) એકલા પૈસાથી પોણો શેર શી રીતે તોળી આપવું?
૨૮) ૧૫ રૂપીઆ છે, બીજા કેટલા રૂપીઆ હોય તો પોણો શેર તોળી અપાય?
૨૯) પોણો શેર કોની કોની બરાબર છે?
૩૦) પોણોશેર દૂધમાં પાશેર પાણી મેળવ્યું તો કેટલું વજન થયું?
૩૧) શેરમાંથી કેટલું વાપરીએ તો પોણો શેર રહે?
૩૨) શેરના અચ્છેરા કેટલા? પાશેર કેટલા? નવટાંક કેટલા? અધોળ કેટલા? રૂપીઆભાર કેટલા? પૈસાભાર કેટલા?
૩૩) શેર કોની કોની બરાબર છે?
૩૪) આ રેતીના ઢગલામાંથી આ અધોળી વડે નવટાંકી, પાશેરો, અચ્છેરો, અને શેરીઓ બનાવો.
૩૫) નવટાંકની ધાત બોલો. શેરની ધાત બોલો.
૩૬) કેટલી વખત નવટાંક લઇએ તો શેર થાય! ૦॥। શેર લેવું હોય તો નવટાંક કેટલીવાર લેવું?
૩૭) ૧૬ અધોળાના કેટલા સેર? ૭ શેરના, ૧॥ શેરના, ૨॥ શેરના ૦॥। શેરના, ૧। શેરના અને પાશેરના અધોળ કેટલા?
૩૮) ૪ શેર તોળવા માટે કેટલા પાશેર મુકવા? ચાર શેરના પાશેરા કેટલા?
૩૯) ૩૦ રૂપીઆ છે એનો ભાર કેટલો? એટલોજ ભાર કેટલા પૈસાનો થાય?
૪૦) ત્રાજવાના એક પલ્લામાં પાંચશેરી મૂકી છે ને સામા પલ્લામાં પાશેરો મૂકયો છે તો કેટલું તોળાશે?
૪૧) ૨॥ પાઇની પાશેર દૂધી ગ.ણે તો શેરનું શું બેસે?

૪૨) ૨॥ આનાનું શેર દૂધ આવે ત્યારે ૦॥। શેરનું શું આપવું ?
૪૩) ૨૬ આને શેર બદામ મળે તો પાશેરનું શું આપવું ?
૪૪) બાર વખત અધોળ અધોળ મધ લીધું ત્યારે તે કેટલું થયું ?
૪૫) શેરમાં ૪॥ પૈસાભાર ઓછું દૂધ મળ્યું ત્યારે પોણો શેર કરતાં કેટલું વધારે અથવા ઓછું મળ્યું ?
૪૬) પાંચશેર ને નવટાંક ઘી છે તેમાં કેટલું નાખું તો ૭ શેર થાય?
૪૭) ૮ પૈસાનું શેર દૂધ મળે તો નવટાંકનું શું ? એક પૈસાનું કેટલું આવે ?
૪૮) ૮ પાઈનું પાશેર દૂધ આવ્યું તો એક આનામાં કેટલું આવશે ?
૪૯) ૨। શેરના રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
૫૦) ૧૪ રૂપીઆભાર કેટલા અધોળની બરાબર છે ?
૫૧) દોઢ પાશેર તે કેટલા રૂપીઆના ભાર બરાબર છે ?
૫૨) ૦।, ૦॥, ૦॥।, ૧, ૧।, ૧॥, ને ૨॥ શેરના રૂપીઆભાર કેટલા ?
૫૩) ૪ પાશેરના નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ? અચ્છેર કેટલા ?
૫૪) અઢી પાશેરના નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ?
૫૫) ૧૦, ૨૦, ૩૦, ૪૦, ૫૦, ૬૦, ૮૦ ને ૧૦૦ રૂપીઆભારના શેર કેટલા ?
૫૬) કેટલા નવા પૈસાભાર ૧॥ શેર થાય ?
૫૭) પોણોશેર ને નવટાંકના રૂપીઆભાર કેટલા ?
૫૮) શેર ને પાશેરા વડે પોણોશેર શી રીતે તોળી આપવું ?
૫૯) નવટાંક લોટ ને ૪॥ પૈસાભાર ઘી મળી કેટલું વજન થાય ?
૬૦) અચ્છેર બદામ, પાંચ રૂપીઆભાર સાકર અને ૯ પૈસાભાર એલચી લીધી તેમાં કેટલો લોટ નાખું તો એક શેર વજન થાય ?
૬૧) પોણો શેર ઘીમાંથી ૧૮ પૈસાભાર વપરાયું તો હવે કેટલા શેર રહ્યું ?
૬૨) ૩૦ રૂપીઆભાર વધારે કે ૩૬ પૈસાભાર ?

૬૩) નવટાંક, પાશેર, અચ્છેર, પોણો શેર ને શેર તોળવું હોય તો કેટલા રૂપીઆ મૂકવા? પૈસા કેટલા મુકવા?

૬૪) મારી પાસે ૧ રૂપીઆભારનું, ૩ રૂપીઆભારનું, ૯ રૂપીઆભારનું અને ૨૭ રૂપીઆભારનું એવાં ચાર કાટલાં છે તેનાથી નવટાંક, પાશેર, અચ્છેર, પોણોશેર અને શેર તોળી આપો.

૬૫) ઉપરના ચાર કાટલાંથી ૧ રૂપીઆભારથી ૪૦ રૂપીઆભાર સુધીમાં જેટલા રૂપીઆભાર માગે તેટલા રૂપીઆભાર તોળી આપો.

—(૦)—

મનોયત્ન ૫. મણની ધાતનો ઉપયોગ.

૧) મણના શેર કેટલા? કેટલા શેરનો મણ? શેરના રૂપીઆભાર કેટલા?

૨) સવા મણના શેર કેટલા? પોણો મણના શેર કેટલા?

૩) ૪૮ શેર તે એક મણથી કેટલું વધારે, અને સવા મણથી કેટલું ઓછું?

૪) ૧॥ મણમાંથી ૩ શેર લઇએ તો કેટલા શેર રહે?

૫) ૩૮ શેર ૦॥। મણથી કેટલું વધારે? ૦॥। મણ ૩૮ શેરથી કેટલું ઓછું? ૩૮ શેર મણમાં કેટલું ઓછું? મણ એ ૩૮ શેરથી કેટલું વધારે?

૬) ૧૦૭, ૬૦, ૫૦, ૩૦, ૨૦, ૧૦ શેરના મણ કેટલા? ૦।, ૦॥, ૦॥।, ૧।, ૧॥, અને ૨॥ મણના શેર કેટલા?

૭) મણની દશ શેરી કેટલી? પાંચશેરી કેટલી? અઢીશેરી કેટલી? સવાશેરી કેટલી? અધમણીઆ કેટલા?

૮) ૨॥ મણ ૭ શેરના શેર કેટલા?

૯) સવા મણની પાંચશેરી કેટલી ? અઢીશેરી કેટલી ? સવાશેરી કેટલી ?

૧૦) ૧॥ મણમાંથી પાંચ શેર કેટલી વખત આપી શકાય ? ૧। શેર કેટલી વખત આપી શકાય ?

૧૧) ૨૫ શેરમાં ૫ શેર નાખીએ તો કેટલા મણ થાય ? ૫ શેર કાઢી લઇએ તો કેટલા મણ રહે ?

૧૨) ૩૫ શેરમાંથી ૫ શેર કાઢી લઇએ તો કેટલા મણ રહે ?

૧૩) ૨॥ મણ ઘીમાંથી ૨૫ શેર ગળી ગયું તો કેટલું રહ્યું ?

૧૪) એક મણ ઘી આપવું હોય તો કેટલા રૂપીઆ મૂકીને તોળી આપવું ? પાંચશેરથી કેટલીવાર તોળવું ?

૧૫) મણ દાળ જોઇએ છે, તેમાં ૩૨ શેર છે તો બીજી કેટલી લાવવી ?

૧૬) અધમણીઓ, દશશેરી, અને પાંચશેરી એક ત્રાજવામાં મૂકીએ તો કેટલા શેર તોળાય ?

૧૭) ૦॥। મણ તે ૩૭ શેરથી કેટલું ઓછું ? ૩૭ શેર તે ૦॥। મણથી કેટલું વધારે ?

૧૮) મણમાં ૧૦ શેર ઓછું તે કેટલા મણ કહેવાય ?

૧૯) મણ તોળવા માટે બશેરીથી કેટલી વખત તોળવું ?

૨૦) અઢીશેર કેટલી વખત લઇએ તો મણ થાય ? મણની અઢીશેરી કેટલી ? મણનો ૧૬ મો ભાગ શું ?

૨૧) કેટલી વખત સવાશેર લઇએ તો મણ થાય ?

૨૨) સાત વખત દસ શેર તોળી આપ્યું તો કેટલા મણ થયું ?

૨૩) એક તામડીમાં ૮ શેર દૂધ માય છે, મારે ૨ મણ લેવું હોય તો તામડી કેટલી વખત ભરી લેવી ?

૨૪) મણના શેર કેટલા ? શેરના અધોળ કેટલા ? મણના અધોળ કેટલા ?

૨૫) ૧॥ મણ અનાજ છે, રોજ બશેર વાપરીએ તો કેટલા દિવસ ચાલે? અને જો રોજ ૩ શેર વાપરીએ તો કેટલા દિવસ ચાલે?
૨૬) શેરથી મણ કેટલા ગણો. શેર એ મણનો કેટલામો ભાગ?
૨૭) ૨॥ મણ ૩ શેરમાં કેટલું ઉમેરીએ તો ૩ મણ થાય?
૨૮) ૦॥ મણમાં ૪॥ શેર ઓછું તે કેટલા શેર?
૨૯) પાવલાના ૨॥ શેર ચોખા મળે તો મણનું શું પડયું?
૩૦) અઢાશેરના બે આના આપ્યા તો મણનું શું આપવું?
૩૧) રૂ. ૪૧ એ મણ ઘી મળે તો ૦॥ મણનું શું આપવું?
૩૨) ૯ વખત અઢોશેર ચણા લીધા તે કેટલા થયા!
૩૩) ૩૫ શેર અનાજ આપવું હોય તો સવાશેરથી કેટલી વખત તોળી આપવું અઢીશેરીથી તેટલી વખત તોળવું પડે?
૩૪) અઢીશેર કેટલી વખત લઇએ તો ૦॥ મણ થાય?
૩૫) ૨॥ મણ તોળવા માટે કેટલા અધમણીઆ મૂકવા?
૩૬) અઢી મણની પાંચ શેરી કેટલી? કેટલી પાંચશેરીનો ભાર ૨॥ મણ જેટલો થાય?
૩૭) અધમણીઆ ને પાંચશેરી વડે ૧૫ શેર શી રીતે તોળી આપવું?
૩૮) મારી પાસે દશશેરો છે, તેનાથી ૨॥ શેર શી રીતે તોળી આપવું?
૩૯) મારી પાસે ૧ શેરનું, ૩ શેરનું, ૯ શેરનું અને ૨૭ શેરનું એવાં ચાર કાટલાં છે, તે વડે ૧૯, ૨૩, ૨૯, ૩૯ શેર શી રીતે તોળી આપવું?
૪૦) ઉપલા કાટલાં વડે ૧, ૨, ૩, ૪, ૫ એમ ૪૦ શેર સુધી કેવી રીતે તોળી આપવું?

પ્રકરણ ૪.

વજન અને કિંમત સંબંધી સમજ.

અચ્છેર બે વખત લઇએ તો કેટલું થાય ? અચ્છેરનું બમણું કેટલું ? પાશેરનું બમણું કેટલું ? નવટાંકનું બમણું કેટલું ? અધોળનું બમણું કેટલું ? સવા રૂપીઆભારનું બમણું કેટલું ?

અધમણ બે વખત લઇએ તો કેટલું થાય ? દશશેરનું બમણું કેટલું ? પાંચશેરનું બમણું કેટલું ? અઢીશેરનું બમણું કેટલું? સવાશેરનું બમણું કેટલું ?

અચ્છેરનો રૂ.	૧)	પડે તો	શેરનું શું ?	જ. રૂ.	૨)
પાશેરનો રૂ.	૧)	પડે તો	અચ્છેરનું શું ?	જ. રૂ.	૨)
નવટાંકનો રૂ.	૧)	પડે તો	પાશેરનું શું ?	જ. રૂ.	૨)
અધોળનો રૂ.	૧)	પડે તો	નવટાંકનું શું ?	જ. રૂ.	૨)
અધમણનો રૂ.	૧)	પડે તો	મણનું શું ?	જ. રૂ.	૨)
દસશેરનો રૂ.	૧)	પડે તો	અધમણનું શું ?	જ. રૂ.	૨)
પાંચશેરનો રૂ.	૧)	પડે તો	દશ શેરનું શું ?	જ. રૂ.	૨)
અઢીશેરનો રૂ.	૧)	પડે તો	પાંચશેરનું શું ?	જ. રૂ.	૨)
સવાશેરનો રૂ.	૧)	પડે તો	૨॥ શેરનું શું ?	જ. રૂ.	૨)

ઉપરના હિસાબમાં તમે વજન કેટલા ગણું લીધું ? જ. **બમણું**. કિંમત કેટલા ગણી આપી ? જ. **બમણી**. બમણું વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે? જ. **બમણી**. ચાર ગણું વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે ? **ચારગણી**. આઠ ગણું વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે ? જ. **આઠગણી**.

ઉપરના હિસાબો પરથી કઇ રીત નીકળી? જ.

૧) જેટલા ગણું વજન લઇએ તેટલા ગણી કિંમત આપવી પડે.

બમણી કિંમત આપીએ તો વજન કેટલા ગણું મળે? જ. બમણું. ચાર ગણી કિંમત આપીએ તો વજન કેટલા ગણું મળે? જ. ચાર ગણું વજન મળે. આ ઉપરથી કઇ રીત નીકળી? જ

૨) જેટલા ગણી કિંમત આપીએ તેટલા ગણું વજન મળે.

શેરનું અડધું કેટલું? અચ્છેરનું અડધું? પાશેરનું અડધું? નવટાંકનું અડધું? અધોળનું અડધું કેટલું?

મણનું અડધું કેટલું? અધમણનું અડધું કેટલું? દસશેરનું અડધું? પાંચશેરનું અડધુ? અઢીશેરનું અડધું? સવાશેરના અધોળા કેટલા? સવાશેરનું અડધું?

શેરનો	રૂ. ૧) પડે તો અચ્છેરનું	શું બેસે?	જ. રૂ. ૦ાા
અચ્છેરનો	રૂ. ૧) પડે તો પાશેરનું	શું બેસે?	જ. રૂ. ૦ાા
પાશેરનો	રૂ. ૧) પડે તો નવટાંકનું	શું બેસે?	જ. રૂ. ૦ાા
નવટાંકનો	રૂ. ૧) પડે તો અધોળનું	શું બેસે?	જ. રૂ. ૦ાા
અધોળનો	રૂ. ૧) પડે તો સવા રૂપીઆભારનું	શુ બેસે?	જ. રૂ. ૦ાા
મણનો	રૂ. ૧) બેસે તો અધમણનું	શું બેસે?	જ. રૂ. ૦ાા
અધમણનો	રૂ. ૧) બેસે તો દસશેર કે ૦ા મણનું	શું બેસે?	જ. રૂ. ૦ાા
દસશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો પાંચશેરનું	શું બેસે?	જ. રૂ. ૦ાા
પાંચશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો અઢીશેરનું	શું બેસે?	જ. રૂ. ૦ાા
અઢીશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો સવાશેરનું	શું બેસે?	જ. રૂ. ૦ાા
સવાશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો દસ અધોળનું	શું બેસે?	જ. રૂ. ૦ાા

ઉપરના હિસાબોમાં તમે વજનનો કેટલામો ભાગ લીધો ? જ. અડધો ભાગ. કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપ્યો ? જ. અડધો ભાગ. વજનનો અડધો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ૦॥ ભાગ. વજનનો ચોથો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ચોથો ભાગ. વજનનો આઠમો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. આઠમો ભાગ. વજનનો સોળમો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે. જ. સોળમો ભાગ. વજનનો ૩૨ મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ૩૨ મો ભાગ. વજનનો ૪૦ મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ૪૦ મો ભાગ. વજનનો ૧૬૦૦ મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. સોળસેમો ભાગ. આ ઉપરથી કઇ રીત નીકળી ?

જ. ૩) વજનનો જેટલામો ભાગ લઇએ તેટલામો ભાગ કિંમતનો આપવો પડે.

કિંમતનો અડધો ભાગ આપીએ તો વજનનો કેટલામો ભાગ મળે ? જ. અડધો. કિંમતનો ચોથો ભાગ આપીએ તો વજનનો કેટલામો ભાગ મળે ? જ. ચોથો ભાગ મળે. આ ઉપરથી કઇ રીત નીકળી ?

જ. ૪) કિંમતનો જેટલામો ભાગ આપીએ તેટલામો ભાગ વજનનો મળે.

રૂપીઆના અડધા ૨	શેરના અચ્છેરા ૨	મણના અધમણીઆ ૨
રૂપીઆના પાવલા ૪	શેરના પાશેરા ૪	મણના દસશેરા ૪
રૂપીઆની બેઆની ૮	શેરના નવટાંક ૮	મણની પાંચશેરી ૮
રૂપીઆના આના ૧૬	શેરના અધોળા ૧૬	મણની અઢીશેરી ૧૬
રૂપીઆના ઢબુ ૩૨	શેરના ૧I રૂ. ભાર ૩૨	મણની સવાશેરી ૩૨
રૂ.ના અઢી દોકડા ૪૦	શેરના રૂ. ભાર ૪૦	મણના શેર ૪૦

૬I દોકડાનો	રૂ. ૦)−	૯૩III દોકડાનો	રૂ. ૦III≡
૧૨II દોકડાના	રૂ. ૦)=	૧૦૦ દોકડાનો	રૂ. ૧)
૧૮III દોકડા	રૂ. ૦)≡		
૨૫ દોકડાનો	રૂ. ૦I	૧૦૦ દોકડાનો	રૂ. ૧)
૩૧I દોકડાનો	રૂ. ૦I−	૨૦૦ દોકડાના	રૂ. ૨)
૩૭II દોકડાનો	રૂ. ૦I=	૩૦૦ દોકડાના	રૂ. ૩)
૪૩III દોકડાનો	રૂ. ૦I≡	૪૦૦ દોકડાના	રૂ. ૪)
૫૦ દોકડાનો	રૂ. ૦II	૫૦૦ દોકડાના	રૂ. ૫)
૫૬I દોકડાનો	રૂ. ૦II−	૬૦૦ દોકડાના	રૂ. ૬)
૬૨II દોકડાનો	રૂ. ૦II=	૭૦૦ દોકડાના	રૂ. ૭)
૬૮III દોકડાનો	રૂ. ૦II≡	૮૦૦ દોકડાના	રૂ. ૮)
૭૫ દોકડાનો	રૂ. ૦III	૯૦૦ દોકડાના	રૂ. ૯)
૮૧I દોકડાનો	રૂ. ૦III−	૧૦૦૦ દોકડાના	રૂ. ૧૦)
૮૭II દોકડાનો	રૂ. ૦III=	૧ દોકડો લગભગ બે પાઈ	

શેરનાં લેખાંની કુંચીઓ.

૧. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ અડધાનું અચ્છેર
૨. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ પાવલાનું પાશેર
૩. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલીજ બેઆનીનું નવટાંક
૪. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ આનાનું અશેળ
૫. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલા ઢબુનું ૧ા રૂપીઆભાર
૬. જેટલે રૂપીએ શેર તેથી અઢી ગણે ×દોકડે રૂપીઆભાર
૭. જેટલે આને શેર તેટલાજ ઢબુનું અચ્છેર
૮. જેટલે આને શેર તેટલાજ સવાકાનું પાશેર
૯. જેટલે આને શેર તેટલાજ અધેલાનું નવટાંક
૧૦. જેટલે આને શેર તેટલાજ *ઉપઆનાનું અધોળ
૧૧. જેટલે આને શેર તેથી અઢી ગણી બદામે રૂપીઆભાર
૧૨. જેટલા આનાનું અધોળ તેટલાજ રૂપીઆનું શેર

મણનાં લેખાંની કુંચીઓ.

૧. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ અડધાનું અધમણ
૨. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ પાવલાનું દસશેર
૩. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલીજ બેઆનીનું પાંચ શેર
૪. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ આનાનું અઢી શેર
૫. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ ઢબુનું સવાશેર
૬. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ સવાકાનું દસ અધોળ
૭. જેટલે રૂપીએ મણ તેથી અઢી ગણે દોકડે શેર
૮. જેટલે આને મણ તેટલાજ ઢબુનું અધમણ

×એક દોકડાની લગભગ ૨ પાઇ થાય *ઉપઆનાની ૦ાા પાઇ

૯) જેટલે આને મણ તેટલાજ સવાકાનું દસશેર
૧૦) જેટલે આને મણ તેટલાજ અધેલાનું પાંચ શેર
૧૧) જેટલે આને મણ તેટલાજ ઉપઆનાનું અઢી શેર
૧૨) જેટલે આને મણ તેથી અઢીગણી બશ્રામે શેર
૧૩) જેટલા આનાનું રાા શેર તેટલાજ રૂપીઆનું મણ

રૂપીઆભારના અધોળ અને શેરની અઢીશેરી કરવાની સહેલી રીત.

૧ા રૂપીઆભાર=ાા અધોળ થાય છે, માટે જે રૂપીઆભાર સવાયાના આંકમાં આવે તેના અધેળા થઈ શકે. રૂપીઆભારમાં જેટલી વખત સવા હોય તેના અર્ધા કરવાથી અધોળ થાય તેજ મુજબ શેર ૧ા અઢીશેરી પણ થાય. જેમકે ૨૭ાા રૂપીઆભારના અધોળ કેટલા? ૨૭ા શેરની અઢીશેરી કેટલી? ૨૭ા÷૧ા=૨૨, ૨૨×ાા=૧૧ અધોળ. ૨૭ા÷૧ા=૨૨, ૨૨×ાા=૧૧ અઢીશેરી.

મનોયત્ન ૬.

૧) રૂ. ૧) નું શેર તો ૧ અધોળનું શું ?
૨) રૂ. ૨) નું શેર તો ૧ અધોળનું શું ?
૩) રૂ. ૫) નું શેર તો અધોળનું શું ?
૪) રૂ. ૭ા નું શેર તો ૧ અધોળનું શું ?
૫) રૂ. ૭ાા નું શેર તો નવટાંકનું શું ?
૬) રૂ. ૭ાાાનું શેર તો શેર ૦ા~ નું શું ?
૭) રૂ. ૧૮ાાા= નું શેર તો અધોળનું શું ?
૮) રૂ. ૨૩ા= નું શેર તો ૦ા શેરનું શું ?

૯) રૂ. ૪॥ નું શેર તો ૨॥ રૂપીઆભારનું શું?
૧૦) રૂ. ૧૫॥ નું શેર તો ૪॥ પૈસાભારનું શું?
૧૧) રૂ. ૧૮॥ નું શેર તો ૧૫ રૂપીઆભારનું શું?
૧૨) રૂ. ૧૫) નું શેર તો રૂપીઆભારનું શું?
૧૩) રૂ. ૧૦॥ નું શેર તો ૨ રૂપીઆભારનું શું?
૧૪) રૂ. ૭॥ આનાનું અધોળ તો શેરનું શું?
૧૫) રૂ. ૦॥ નું ૨॥ રૂપીઆભાર તો શેરનું શું?
૧૬) રૂ. ૩। નું આનાનું અધોળ તો શેરનું શું?
૧૭) રૂ. ૦)॥ નુ ૪॥ પૈસાભાર તો શેરનું શું?
૧૮) રૂ. ૦)॥ નું શેર તો નવટાંકનું શું?
૧૯) રૂ. ૨॥ આનાનું નવટાંક તો શેરનું શું?
૨૦) રૂ. ૧) નું મણુ તો ૨॥ શેરનું શું?
૨૧) રૂ. ૨) નું મણુ તો ૨॥ શેરનું શું?
૨૨) રૂ. ૪) નું મણુ તો ૨॥ શેરનું શું?
૨૩) રૂ. ૩॥ નું મણુ તો ૨॥ શેરનું શું?
૨૪) રૂ. ૮॥ નું મણુ તો ૫ શેરનું શું?
૨૫) રૂ. ૬। નું મણુ તો ૦। મણુ ૨॥ શેરનું શું?
૨૬) રૂ. ૨૩॥= નું મણુ તો ૨॥ શેરનું શું?
૨૭) રૂ. ૧૭= નું મણુ તો ૦। મણુનું શું?
૨૮) રૂ. ૭॥ નું મણુ તો ૨॥ શેરનું શું?
૨૯) રૂ. ૧૩॥ નું મણુ તો ૫ શેરનું શું?
૩૦) રૂ. ૨૮॥ નું મણુ તો ૧૫ શેરનું શું?
૩૧) રૂ. ૨૫ નું મણુ તો ૧ શેરનું શું?

૩૨) રૂ. ૩૭॥ નું મણ તો ૨ શેરનું શું?

૩૩) રૂ. ૪॥ આનાનું ૨॥ શેર તો મણનું શું?

૩૪) રૂ. ૫૦॥ નું ૨॥ શેર તો ૨ મણનું શું?

૩૫) ૩॥ આનાનું ૨॥ શેર તો મણનું શું?

૩૬) રૂ. ૦)≋॥ નું ૨॥ શેર તો ૩ મણનું શું?

૩૭) રૂ. ૦॥= નું મણ તો ૫ શેરનું શું?

૩૮) રૂ. ૦)≡॥ નું ૫ શેર તો મણનું શું?

૩૯) રૂ. ૧) નું ૭ શેર તો એક આનાનું કેટલું?

૪૦) રૂ. ૧) નું ૪॥ શેર તો રૂ. ૦)~ નું કેટલું?

૪૧) રૂ. ૧) નું ૩ મણ તો એક આનાનું કેટલું?

પ્રકરણ ૫.

આંક અને ધાતના વ્યાવહારિક પરચુરણ હિસાબ

સૂચનાઃ–હિસાબ વ્યાવહારમાં લાગુ પાડી પૂછવા.

મનોયત્ન ૭.

૧) ૫ શેરના રૂ. ૦॥≋ તો મણનું શું?

૨) દસશેરાના ૯ આના તો ૨ મણનું શું?

૩) ૪ આનાનું ૮ શેર તો ૦॥ આનાનું કેટલું?

૪) ૧૨ શેરના ૬ આના તો ૦॥ આનાનું કેટલું?

૫) રૂ. ૦॥ નું મણ તો ૧ આનાનું કેટલું?

૬) રૂ. ૦॥= નું મણ તો રૂ. ૦)≡॥ નું કેટલું?

૭) રૂ. ૧) નું ૧। શેર તો ૨। મણ ૮॥ શેરનું શું?

૮) રૂ. ૨॥ એ મણ તો ૨૭॥ રૂપીઆમાં કેટલા મણ આવે?
૯) રૂ. ૮)નું મણ તો ૨૧૬ રૂપીઆનું કેટલા મણ?
૧૦) રૂ. ૨૧ નું ૧॥ મણ ૨॥ શેર તો રૂ. ૧)નું કેટલું?
૧૧) ૬૩ શેરના ૪૨ પૈસા તો ૧॥ શેરનુ શું?
૧૨) ૫ પૈસાનું ૩૫ શેર તો ૬ પૈસાનું કેટલું?
૧૩) ૩૦ શેરના ૨૪ પૈસા તો ૬॥ શેરનું શું?
૧૪) મણના ૨॥ રૂપીઆ તો ૭॥ રૂપીઆનું કેટલા મણ?
૧૫) રૂ. ૨૫ નું ૧॥ મણ તે ૭॥ મણનુ શુ?
૧૬) ૩ મણના ૩॥ રૂપીઆ તો ૧૨ રૂપીઆનું કેટલું?
૧૭) ૨૭ મણના ૧૬૨ રૂપીઆ તો ૧૨ રૂપીઆનું કેટલું?
૧૮) ૦॥ મણ ૭ શેરનો ૧ રૂપીઓ તો ૧॥ રૂપીઆનું કેટલુ?
૧૯) ૭ મણ તેલના ૧૦૫ રૂપીઆ તો ૩ મણ તેલનું શું?
૨૦) રૂ ૨૪) નું ૩૦ મણ તો ૧૮ રૂપીઆનું કેટલું?
૨૧) રૂ. ૧॥ નું ૧॥ મણ તો ૯૩॥ રૂપીઆનું કેટલું?
૨૨) ૧૨ શેરના ૩૦ આના તો ૭॥ આનનું કેટલું?
૨૩) ૪૫ તસુના ૧૫ આના તો રૂ ૧)=॥ નું કેટલું?
૨૪) ૮ આનાનુ શેર તો ૧૦ રૂપીઆનુ કેટલું?
૨૫) એક પૈસાનું ૨॥ શેર તો રૂ. ૧) નું કેટલું?
૨૬) રૂ ૦॥ નું શેર તો ૧॥ મણનું શું?
૨૭) રૂ. ૨॥ નું મણ તો ૩૦ મણનુ શું?
૨૮) ૫ શેરનો ૧॥ રૂપીઓ તો ૧॥ મણનું શું?
૨૯) રૂ ૧॥ નું મણ તો ૬૯ રૂપીઆનું કેટલું?
૩૦) રૂ. ૧) નું ૦॥ શેર તો ૫૧ રૂપીઆનું કેટલું?

૩૧) રૂ ૦ાનું શેર તો ૬ા રૂપીઆનું કેટલું ?
૩૨) રૂ. ૦)=ાા અધોળ તો શેરનું ?
૩૩) રૂ. ૧)નું ૧ાા મણ તો ૪૮ મણનું શું ?
૩૪) રૂ. ૧ની ૨૪ પેનશીલ તો ૧ા રૂપીઆની કેટલી ?
૩૫) રૂ. ૧ાની ૨ા શેર ખરડી મળે તો રૂ. ૬ની કેટલી આવે ?
૩૬) મણ ઘઉંમાંથી ૮ વખત સરખા ઢગલા આપ્યા ત્યારે દરેક વખતે કેટલા આપ્યા હશે ?
૩૭) ૫૦ માણસો વચ્ચે ૨ા મણ દૂધ વપરાયું ત્યારે ૭ માણસે કેટલું દૂધ પીધું હશે ?
૩૮) એક શેરની ૩ કેરી ચઢે ત્યારે ૧ા મણની કેટલી ચઢશે ?
૩૯) રૂ. ૧ની ૨૩ શેર જુવાર મળે તો ૦ા મણ ૮ાા શેરનું શું ?
૪૦) ૬ કેરીનો રૂ. ૧) બેસે તો ૨ાા રૂપીઆમાં કેટલી આવે ?
૪૧) રૂ. ૬)ની મણ કેરી મળે તો રૂ. ૧૭૬)ની કેટલા મણ આવશે ?
૪૨) રૂ. ૧) નું ૦ાા શેર ઘી મળે તો રૂ. ૩૦૦)નું કેટલું આવે ?
૪૩) ૧ા શેરના ૭ાા રૂપીઆ તો ૧ શેરનું શું ?
૪૪) ૧ાા શેરના ૭૫ પતાસાં ચઢે તો ૨ાા શેરનાં કેટલાં ચઢશે ?
૪૫) મણ કારેલાના ૨ાા રૂપીઆ તો ૦ાા મણનું શું ?
૪૬) રૂ. ૬)નું ૧ાા મણ તો મણનું શું ?
૪૭) ૨ાા મણના ૧૨ાા રૂપીઆ તો ૭ મણનું શું ?
૪૮) ૪ પાઇની ૩ પેન તો ૪ આનાની કેટલી ?
૪૯) ૩ આનાનું એક શેર તો તે ૦ાા રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૦) રૂ. ૧૬ાનું ૧ાા મણ તો ૧૩ાા રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૧) ૨ાા મણના ૧૨ાા રૂપીઆ તો ૭ાા રૂપીઆનું કેટલું ?

૫૨) ૪ શેરનો ૧। રૂપીઓ તો મણનું શું ?
૫૩) રૂ. ૯ નું ૧૩॥ મણ તો ૭ રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૪) રૂ. ૧૬। નું ૧૩ મણ તો ૩૭॥ રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૫) ૨૧ શેર ચાના રૂ ૨૬। બેસે તો રૂ.૩॥માં કેટલી આવશે ?
૫૬) ૩ મણ તેલના રૂ. ૪૫) બેસે તો ૧૦ શેરનું શું ?
૫૭) રૂ. ૨॥ થી રૂ. ૭૨॥ રૂપીઆ કેટલા ગણા છે ?
૫૮) રૂ. ૧॥ની એક એવી ૭૩॥ રૂપીઆમાં કેટલી ટોપી આવે ?
૫૯) રૂ. ૭૩॥ માં રૂ. ૧॥ કેટલી વાર છે ?
૬૦) ૧॥ રૂપીઓ રૂ. ૭૩॥માં કેટલી વાર છે ?
૬૧) રૂ ૪)નું શેર ૫ રૂપીઆભારનું શું ? નવટાંકનું શું ?
૬૨) રૂ. ૫)નું શેર તો ૩ પાશેરનું શું ?
૬૩) રૂ. ૮)નું શેર તો રૂ. ૬)નું કેટલું ?
૬૪) રૂ. ૯)નું શેર તો રૂ. ૨ાનું કેટલું ?
૬૫) રૂ. ૪॥નું શેર તો રૂ. ૨ાનું કેટલું ?
૬૬) રૂ. ૨॥નું શેર તો રૂ. ૪૦) કેટલું ?
૬૭) રૂ. ૦ાનું શેર તો ૧૦ આનાનું કેટલું ?
૬૮) રૂ. ૧॥નું શેર તો રૂ. ૪૯ાનું કેટલું ?
૬૯) રૂ. ૧ાનું શેર તો રૂ. ૪૮॥નું કેટલું ?
૭૦) રૂ. ૦॥નું શેર તો રૂ. ૯॥નું કેટલું ?
૭૧) રૂ. ૨॥નું શેર તો રૂ. ૫૨॥નું કેટલું ?
૭૨) રૂ. ૦)=॥નું રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
૭૩) રૂ. ૦)=નું ૫ શેર તો મણનું શું ?
૭૪) રૂ. ૧ાનું ૧૦ શેર તો ૧॥ મણનું શું ?
૭૫) રૂ. ૩)નું ૦॥ મણ તો ૨॥ શેરનું શું ?

૭૬) રૂ. ૦ાનું ૧ા શેર તો ૧ાા મણનું શું?
૭૭) રૂ. ૨ાનું શેર તો મણનું શું ?
૭૮) રૂ. ૨ાનું શેર તો અધોળનું શું
૭૯) રૂ ૯)નું શેર તો પાશેરનું શું ?
૮૦) રૂ. ૨ાનું શેર તો દસ રૂપીઆભારનું શું ?
૮૧) રૂ. ૮)નું શેર તો ૧૮ પૈસાભારનું શું ?
૮૨) રૂ. ૪ાનું શેર તો ૮ અધોળનું શું ?
૮૩) રૂ. ૭ાનું શેર તો ૪ નવટાંકનું શું ?
૮૪) રૂ. ૧૭ાનું શેર તો ૪ નવટાંકનું શું ?
૮૫) રૂ. ૨૧)નું એક શેર તો ૩૦ રૂપીઆભારનું શું ?
૮૬) રૂ. ૨'નું શેર તો ૦ાા શેરનું શું ?
૮૭) રૂ. ૫ાનું શેર તો ૧૨ અધોળનું શું ?
૮૮) રૂ. ૨ાનું શેર તો ૧ાા અચ્છેરનું કેટલું ?
૮૯) રૂ. ૩ાનું શેર તો ૬ નવટાંકનું શું ?
૯૦) રૂ. ૨૨ાનું ૨ાા શેર તો ૯ રૂપીઆનું કેટલું ?
૯૧) રૂ. ૦ાનું ૧૦ રૂપીઆભાર તો ૨ાા શેરનું શું ?
૯૨) રૂ ૦ાનું પાંચ રૂપીઆભાર તો ૨ાા શેરનું શું ?
૯૩) રૂ. ૦ાાનું ૨ાા રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
૯૪) રૂ. ૦)≈નું પાંચ રૂપીઆભાર તો ૨ શેરનું શું ?
૯૫) રૂ. ૧૫)નું ૭ાા રૂપીઆભાર તો ૧ શેરનું શું ?
૯૬) રૂ. ૧૧)નું મણ તો ૪ અઢીશેરનું શું ?
૯૭) ૩ આનાનું ૨ાા શેર તો મણનું શું ?
૯૮) રૂ. ૦)≈નું શેર તો મણનું શું ?
૯૯) રૂ. ૦)≈ાનું શેર તો મણનું શું ?

૧૦૦) રૂ. ૦।~નું ૨॥ શેર તો મણનું શું ?

૧૦૧) ૨॥ શેરના ૩ આના તો મણનું શું ?

૧૦૨) પાશેરનો ૧। આનો તો શેરનું શું ?

૧૦૩) નવટાંકનો ૧। આનો તો શેરનું શું ?

૧૦૪) ૨। આનાનું નવટાંક તો ૧ અચ્છેરનું શું ?

૧૦૫) રૂ. ૨।નું શેર તો રૂપીઆનું કેટનું ?

૧૦૬) ૧। મણના રૂ. ૧૦) તો અઢીશેરનું શું ?

૧૦૭) રૂ. ૫)નુ મણ તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?

૧૦૮) રૂ. ૨૦)નું મણ તો રૂ. ૨॥નું કેટલું ?

૧૦૯) રૂ. ૦॥≈નું શેર ૧। શેરનું શું ?

૧૧૦) રૂ. ૭॥≂નુ ૫ રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?

૧૧૧) ૧। આનાની શેર પાપડી મળે તો ૧। મણ ૩ શેરનું શું ?

૧૧૨) ૨॥ રૂપીઆભારના ૧ આના તો શેરનું શું ?

૧૧૩) ૩ શેરના રૂ ૯) તો ૦॥ મણનું શું ?

૧૧૪) રૂ. ૬)≂નું ૧। શેર તો મણનું શું ?

૧૧૫) ૨॥ શેરનો રૂ ૧) તો ૧॥ મણનું શું ?

૧૧૬) રૂ. ૦।≂નું શેર તો મણનું શું ?

૧૧૭) ૪ શેરના ૬ રૂપીઆ તો ૩૯ શેરનું શું ?

૧૧૮) ૨૭ પાઇનું શેર દૂધ મળે તો રૂ. ૧॥≈નું કેટલું ?

૧૧૯) ૫ અધોળના ૭॥ આના તો શેરનું શું ?

૧૨૦) રૂ ૧॥ એ મણ મીઠું મળે તો ૩ આનાનું કેટલું આવે ?

૧૨૧) રૂ. ૧૨॥નું મણ તો ૧। રૂપીઆમાં કેટલું આવશે ?

૧૨૨) એક આનાનું શેર ૦)૦॥। ઘી મળે તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?

૧૨૩) રૂ. ૦)~નું અધોળ ઘી મળે તો શેરનું શું ?

૧૨૪) ૨॥ શેરના ૩ આના તો શેર ૦॥≈નું શું ?
૧૨૫) ૦॥ શેર દૂધનો એક આનો તો રૂા. ૧। નું કેટલું ?
૧૨૬) એક આનાનું ૨॥ શેર તો ૨॥ મણનું શું ?
૧૨૭) ૧૬ રૂપીઆનું ૧ મણ તો ૨॥ શેરનું શું ?
૧૨૮) રૂ. ૦॥≈નું ૨॥ શેર તો રૂ. ૧૫ નું કેટલું ?
૧૨૯) ૨૦ ધાના ૫ રૂપીઆ તો ૩ ધાનું શું ?
૧૩૦) ૧ રૂપીઆનું ૦॥ શેર તો ૧। મણનું શું ?
૧૩૧) ૫ આનાનું ૨॥ શેર તો મણનું શું ?
૧૨૩) ૫૬ દોઢ પાઇ વટાવીએ તો કેટલી પાઇ આવે ?
૧૩૩) ૩૭॥ મણના કોઠારમાંથી ૧। મણના કેટલા ટોપલા ભરાય ?
૧૩૪) મારી પાસે ૩૧। મણ અનાજ છે. કોઠારમાં ૪૦ મણ માય છે તો કોઠાર ભરવાને કેટલું અનાજ લાવવું ?
૧૩૫) રૂ. ૦॥ કેટલીવાર લઉં તો ૭૨ રૂપીઆ થાય ?
૧૩૬) રૂ ૭૨માં ૦॥ રૂપીઓ કેટલીવાર છે ?
૧૩૭) રૂ. ૦॥ વાળી ૭૨ રૂપીઆમાંથી કેટલી ટોપીઓ આવે ?
૧૩૮) રૂ. ૫૫ માંથી ૦॥ રૂપીઆની એક એવી કેટલી ચોપડીઓ આવશે ને શું વધશે ?
૧૩૯) મને પહેલે દિવસે રૂ. ૩॥, બીજે દિવસે રૂ. ૧॥, ત્રીજે દિવસે રૂ. ૨॥ અને ચોથે દિવસે રૂ. ૧॥≈ ખરચ થયો ત્યારે કુલ કેટલો ખર્ચ થયો ?
૧૪૦) ૩॥ મણ જુવાર, ૨॥ મણ ઘઉં અને ૬। મણ બાજરી લાવ્યો ત્યારે કેટલા મણ અનાજ લાવ્યો ? જો દર મણની સરેરાસ કિંમત ૪ રૂપીઆ હોય તો કેટલા રૂપીઆ આપવા પડે ?

૧૪૧) ૪॥ મણ પાંચ શેર ઘઉંમાંથી ૧॥ મણ દળવા આપ્યા ત્યારે બાકી કેટલા રહ્યા ?

૧૪૨) ૩૭॥ શેર ચોખામાં બીજા કેટલા નાખું તો ૧॥ મણ થાય ?

૧૪૩) ૧૫ માઇલ ચાલતાં ૭॥ કલાક લાગે તો ૭૨ માઇલ ચાલતાં કેટલો વખત લાગશે ?

૧૪૪) રૂ. ૧નું દોઢ વાર કપડું મળે તો રૂ. ૭૦૦નું કેટલું આવશે ?

૧૪૫) ૬૧ પાઘડીના રૂ. ૧૭૭॥ બેસે તો ૧૯ પાઘડીનું શું બેસે ?

૧૪૬) રૂ. ૨)=નું ०। મણ ૭॥ શેર તો રૂ. ०।≈નું કેટલું ?

૧૪૭) રૂ. ૧॥।–ની ૮૭ નારંગી મળે તો ૭ આનાની કેટલી ?

૧૪૮) ૧॥ રૂપીઆનું ૨૪ તસુ તો ૫ તસુનું શું ?

૧૪૯) ૧ રૂપીઆની ૨૪ નારંગી તો ૯ નારંગીનું શું ?

૧૫૦) ૧ લીટીમાં ૯ શબ્દ માય છે તો ૨૩૪ શબ્દની કેટલી લીટી થશે ?

૧૫૧) ૩૬ તસુના ૪॥ રૂપીઆ તો ૩ તસુનું શું ?

૧૫૨) કેટલા રૂપીઆમાંથી રૂ. ०॥। વાળી ૬૯ ટોપી આવે ?

૧૫૩) દરેક બ્રાહ્મણને રૂ. ૧॥ આપતાં રૂ. ૪૯॥ ખરચ થયો ત્યારે કેટલા બ્રાહ્મણો હશે ?

૧૫૪) એક નિશાળમાં ૧૩૫ પેંડા વહેંચ્યા, શેરના પાંચ પેંડા થાય છે, ત્યારે પેંડા કેટલા શેર હશે ?

૧૫૫) કયા કયા પલાખાનો જવાબ, ૩૫, ૭૨, ૧૦૮, ને ૧૪૫ આવે ?

૧૫૬) દરેક ભિખારીને એકેક પાઈ આપતાં રૂ. ૧)ની પાઇ વપરાઇ ત્યારે ભિખારી કેટલા હશે ?

૧૫૭) ૧॥ મણ ૯ શેર બરફી છે, દરેક સાધુને જો ૧॥ શેર આપું તો કેટલા સાધુને આપી શકાય ?

૮) રૂ. ૧ાા છે **બીજા** ધોરણના "મુખગણિત શિક્ષક"ના બે આના બેસે છે, તો કેટલા "મુખગણિત શિક્ષક" આવશે?

૯) રૂ. ૩૭ાા માં ૧૫ છત્રી લીધી તો એ લેખે ૧૭ છત્રીનું શું?

૦) ૨૪ ચોપડીના રૂ. ૩ાા બેસે તો ૧૬ ચોપડીનું શું બેસે?

૧) ૧૭ મણ બટ ટાના રૂ. ૪૨ાા તો રૂ. ૧૫ માં કેટલા મણ આવે?

૨) ૭૫ માણુસ વચ્ચે રૂ. ૧૧૨ાા વહેંચ્યા તો ૧૫ માણુસના મળીને કેટલા રૂપીઆ થશે?

૩) ૪૭ ખુરસીના રૂ. ૧૧૭ાા બેઠા તો ૬૯ ખુરસીનું શું બેસે?

૪) દોઢ રૂપીઆવાળી ૩૦ ચોપડી લઇને રૂ. ૨ાા વાળી કેટલી ચોપડી આપવી?

૫) રૂ. ૮ાા માં ૧૭ ખડીઆ મળે છે તો રૂ. ૩૫માં કેટલા આવશે?

૬) ૬ મહીનામાં રૂ. ૧૫૬ બચાવ્યું છું તો રૂ ૨૩૪ બચાવવાને કેટલો વખત લાગશે.

૭) ૬ મણ લોટના રૂ. ૩૦ તો ૩૬ મણનુ શું?

૮) ૧૫ કેરીના રૂ. ૩ાા તો રૂ. ૫) માં કેટલી કેરી આવશે?

૯) ૧૭ મણ દૂધના રૂ. ૧૦૨ તો ૫૧ મણનું શું?

૧૦) ૧૩ ઘોડાના રૂ. ૧૦૪૦ બેઠા તો ૫૨ ઘોડાનું શું બેસશે?

૧૧) રૂ. ૩૭ માંથી રૂ. ૨ાા વાળી કેટલી છત્રી આવે ને શું વધે?

૧૨) રૂ. ૨ાા વાળી ૩૫ ટોપી લેતાં રૂ. ૦ાા વધ્યો ત્યારે કેટલા રૂપીઆ હોવા જોઇએ?

૧૩) કઇ સંખ્યાને ૧ાા થી ગુણીએ તો ૧૪૪ આવે?

૧૪) જો રૂ. ૨૮ વધારે હોત, તો ૭ રૂપીઆવાળી ૧૩ ખુરસી લેતાં ૩ રૂપીઆ ઘટત, ત્યારે રૂપીઆ કેટલા હોવા જોઇએ?

૧૭૫) હું બજારમાં કેટલાક પૈસા લઇ ગયો; ૯ પૈસાની રેવડી, ૭ ૨ પૈસાના બોર લીધાં, પણ મારા મામા મળ્યા; તેમણે મને એક આનો આપ્યો ત્યારે મારી પાસે ૫ પૈસા થયા તો ઘેરથી હું કેટલા પૈસા લઇ નીકળેલો ?

૧૭૬) રૂ. ૮) ની મણ સોપારી મળે તો રૂ. ૨। ની કેટલી આવે ?

૧૭૭) ૫ શેરના રૂ. ૩॥ તો મણનું શું ?

૧૭૮) રૂ. ૧ ના બે મણ ... મળે તો ૫ શેરનું શું ?

૧૭૯) રૂ. ૨॥ નું મણ તો ૭ શેરનું શું ?

૧૮૦) દોઢ આનાનું ૨। શેર તો રૂ. ૧॥ નું કેટલું આવે ?

૧૮૧] રૂ. ૧) નું ०॥ શેર ઘી આવે તો ०॥ મણ ૭। શેરનું શું ?

૧૮૨) રૂ. ૭૫) નું ૫૬। શેર તો ૭ રૂપીઆનું કેટલું ?

૧૮૩) ૧ મણ ૩॥ શેરના રૂ. ૨)≡ તો ૭॥ શેરનું શું ?

૧૮૪) ૭॥ શેરના રૂ. ०।= તો મણનું શું ?

૧૮૫) રૂ. ०।-। નું ०॥ મણ ૧ શેર તો ૫ શેરનું શું ?

૧૮૬) ०॥ મણ ૭ શેરના રૂ. ૨॥०॥ તો રૂ. ०।= નું કેટલું ?

૧૮૭) રૂ. ૧)-॥ નું ०॥ મણ ૫ શેર તો ૧૪ શેરનું શું ?

૧૮૮) રૂ. ૨॥ નું મણ તો ૩॥ શેરનું શું ?

૧૮૯) ૨॥ શેરના રૂ. ०॥-॥ તો મણનું શું ?

૧૯૦) અધોળ એલચીના રૂ. ०)≡॥ તો શેરનું શું ?

૧૯૧) રૂ. ०।= ની ૨॥ શેર ખાંડ મળે તો મણનો ભાવ શું હશે ?

૧૯૨) રૂ. ०)=॥ નું ૧। શેર તો ૧। મણનું શું ?

૧૯૩) રૂ. ०॥≡ નું ૩ શેર તો ૧। મણનું શું ?

૧૯૪) ૭ શેરના રૂ. ૧)-॥ તો ૧૭ શેરનું શું ?

૧૯૫) રૂ. ૨॥=॥ નું ०। મણ ૭ શેર તો ૭ શેરનું શું ?

સુરત જિલ્લાનો નકશો પાંચ આના.

અદ્યાપિ બહાર ન પડેલી એવી

પ્રશ્નોત્તરમાળા

સુરત જિલ્લાનો નકશો પાંચ આના.

ગુજરાતની સા૦ ભૂગોળની ત્રણ આના.
મુંબઈ ઇલાકાની ભૂગોળની સાડા ચાર આના
હિંદુસ્તાનની સા૦ ભૂગોળની ચાર આના.

ડિકટેશન શીખવા શીખવવાનું અપૂર્વ સાધન જેમાં:-

1] પાઠવાર અઘરા શબ્દો.
2] જોડણીના એકજ સરખા નિયમવાળા શબ્દો.
3] કઠિન મળતા શબ્દોની તારવણી.
4] જોડાક્ષર. 5] મળતા જોડાક્ષર.
6] પરીક્ષાના ડિકટેશનમાં આવનાર શબ્દો.

બાળપોથીનો	૦-૨-૦	ત્રીજીનો	૦-૩-૦	ડિકટેશન શિક્ષક
પહેલીનો	૦-૨-૬	ચોથીનો	૦-૪-૦	
બીજીનો	૦-૩-૦	પાંચમીનો	૦-૪-૦	

"મુખગણિત શિક્ષક"

બાળવર્ગનો	૦-૧-૬	ત્રીજા ધો૦નો	૦-૨-૬
પહેલા ધો૦નો	૦-૧-૯	ચોથા ધો૦નો	૦-૪-૦
બીજા ધો૦નો	૦-૨-૦	પાંચમા ધો૦નો	૦-૪-૦

સુરત જિલ્લાનો ભૂગોળ શિક્ષક ત્રણ આના.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ. શાહપોર—સુરત.